

Sektionen för demokrati och styrning
Thomaz Ohlsson

Finansdepartementet
10333 STOCKHOLM

Rut-utredningens slutbetänkande "Rutavdrag för äldre" (SOU 2020:52)

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har beretts möjligheten att yttra sig över slutbetänkandet SOU 2020:52 Rutavdrag för äldre.

Nedan finns en sammanfattning av SKRs uppfattning.

Sammanfattning (SKR:s sammanfattande synpunkter)

SKR delar utredningens slutsats att RUT-avdraget inte bör begränsas till en viss ålder.

Generella synpunkter

Utredningens sammanfattande bedömning är att det upplevs finnas efterfrågan på de tjänster som utredningen har fått i uppdrag att föreslå. Det skapar förutsättningar för att se vidare på ett utvidgat RUT. En utvidgning av rut-avdrag bör om det genomförs vara mer generell med primärt syfte att tillgängliggöras för fler grupper.

Kapitel 3. Bakgrund och allmän inriktning på utredningens arbete

SKR delar inte utredningens farhåga om att en särskilt rut för äldre skulle innebära att kommuner backar från sitt ansvar att ge äldre personer äldreomsorg. SKR anser snarare att ruttjänsterna skulle bli ett utrymme att nyttja för de personer som inte har omvårdnads- och/eller servicebehov för att få dessa insatser beviljade av socialtjänsten.

Kapitel 9. Principiella överväganden

SKR instämmer i utredningens uppfattning att ruttjänster inte ska täcka upp tillkortakommanden i kommunernas hemtjänstutförande samt att rutavdrag bör inriktas på efterfrågade tjänster som normalt inte tillhandahålls inom hemtjänstverksamhet som utförs enligt Socialtjänstlagen.

Kapitel 10. Ruttjänster för äldre personer

SKR anser att utredningens förslag avseende fem nya tjänster för rutavdrag är relevanta för uppdragets målgrupp. Det finns viss tangering till kommunal hemtjänst primärt avseende tjänsterna *sällskap* och *matlagning* men för att bli beviljade sådana insatser inom Socialtjänstlagen krävs grundläggande behov för att uppnå skälig levnadsnivå.

Kapitel 13. Rutavdrag för anhöriga till äldre

SKR instämmer i utredningens bild avseende att det inte endast är barn och barnbarn som är behjälpliga personer med särskilda behov. Att bredda en sådan definition är positiv. SKR anser dock att det finns vinst av att tydligt definiera hur ett sådant upplägg ska gå till för att så långt som möjligt undvika risken för att oegentligheter uppstår.

Kapitel 15. Behovet och lämpligheten av ett särskilt rutavdrag för äldre

SKR uppfattar att utredningen har fått uppdrag att föreslå hur rutavdrag för äldre ska införas men att det i utredningen framkommer att det inte finns något uttalat behov av en särskild ordning för rutavdrag för äldre personer.

SKR anser att det i vissa fall kan finnas vinster av att personer nyttjar tjänster inom rutmarknaden istället för att söka sig till kommunala serviceinsatser som beslutas genom socialtjänstlagen eller lagen om kommunala befogenheter. Dels kan den enskilde eller anhöriga tydligare styra över insatserna inom ruttjänsten, dels så är ofta biståndsbeslutade servicetjänster början på en vårdkarriär för den enskilde som i merparten av fallen leder till ökade behov av insatser. Stödinsatser på en rutmarknad skulle i detta sammanhang kunna ses som en förebyggande insats för att långsiktigt minska den enskildes omsorgsbehov.

SKR anser dock inte att insatserna på en rutmarknad ska överta det kommunala ansvaret där behov av stöd ska tillgodoses hos personer som efter bedömning anses behöva stöd för att uppnå en skälig levnadsnivå. I denna grupp ingår inte de som kan men inte vill städa själva exempelvis. Socialtjänstens beslut tar hänsyn till hushållsgemenskap i sina beslut, men i bedömningen ska inte ingå om tjänster kan köpas på en marknad eller inte.

SKR instämmer i att en särskild riktad rut mot äldre personer kan skapa otydliga gränser, en farhåga kan vara att riktade rutavdrag för äldre kan tolkas vara hemtjänst till viss del.

Kapitel 16. Konsekvensbedömning

SKR instämmer med utredningen om att de personer som har ekonomiskt utrymme likväl kan nyttja en rutmarknad som hemtjänstinsatser för att få sina behov tillgodosedda och att tjänsteområdena till viss del konkurrerar med varandra. Däremot bör belysas att det för att motta kommunala insatser krävs grundläggande behov för att uppnå skälig levnadsnivå som framkommer utifrån en professionell bedömning av socialtjänsten. Vidare så är det primärt omsorgspersonal som är anställda inom hemtjänstverksamheterna vars primära syfte är att ge omsorg där serviceinsatserna är en tjänst som görs inom ramen för vårdbehovet.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knappe
Ordförande

Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet med hänvisning till eget yrkande enligt bilaga 1.

Styrelsen SKR
2021-01-29

Reservation från Vänsterpartiet

RUT-avdrag för äldre

Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet med hänvisning till eget yrkande enligt följande:

Vänsterpartiet håller med om SKR:s ställningstagande att det inte ska införas ett RUT-avdrag för äldre. Till skillnad från i yttrandets positiva skrivning anser vi att RUT-avdraget i sin helhet bör avskaffas då det bidrar till ökad ojämlikhet och resurserna behövs i äldreomsorgen.

Vad det gäller att införa ett RUT-avdrag för äldre så vore det olämpligt av flera skäl vilket även styrks av utredningens egna sammantagna lämplighetsbedömning av ett sådant införande. Även pensionärsorganisationerna SPF Seniorerna och PRO anser att de inte ser några egentliga behov av att ha rutavdrag endast för tjänster riktat mot äldre.

Vänsterpartiet anser även att RUT-avdraget som sådant borde avvecklas. Vi ogillar i grunden den här konstruktionen med att skattesubventionera hushållsnära tjänster. Resultatet av det blir en ojämn fördelning av statens resurser där de med lägre inkomster subventionerar höginkomsttagare då RUT-avdraget utnyttjas främst av personer i de högre inkomstskikten. I praktiken innebär det att låg- och medelinkomsttagare subventionerar höginkomsttagares städhjälp. Det är ett slöseri med skattebetalarnas pengar samt bidrar till att öka ojämlikheten. Vi ser hellre att dessa ekonomiska resurser läggs på att vidareutveckla äldreomsorgen vars ökade behov ännu mer har tydliggjorts under rådande pandemi.